

Aanwijzing van verandering in w.o. n°. 33. — Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs over w.o. n°. 63.

AANWIJZING van veranderingen, gedurende de beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gebracht in het gewijzigd ontwerp van wet tot wijziging der wet op de vermogensbelasting. (33)

Artikel 1.

§ 3. Artikel 6 (bladz. 2).

litt. a wordt gelezen als volgt: „huisraad in den zin van artikel 571 van het Burgerlijk Wetboek, voorwerpen van kunst of wetenschap, kleederen en levensmiddelen, voor zoover een of ander geen handelsvoorraad is of niet dient voor de uitoefening van eenig beroep of bedrijf;”.

Artikel 45 c (bladz. 6).

In den 8sten regel v. o. staat: „tweede”, lees: „eerste”.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee. (63)

Het afdelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft tot de volgende beschouwingen en opmerkingen aanleiding gegeven.

Algemeene Beschouwingen.

§ 1. Terwijl vele leden hunne instemming met deze wetsvoordracht onverhopen te kennen gaven, betoonden anderen daarmede slechts matige ingenomenheid, voor een groot deel voortspuitende uit de tijdsomstandigheden, die men zeer ongunstig achtte voor het ondernemen van een werk, waaraan zoo groote risico's zijn verbonden en waarmede zoo groote bedragen zijn gemoeid. De schatkist voor een reeks van jaren met twee millioenen te bezwaren, nu daarop reeds zoo groote lasten zijn komen te drukken, achtte men bedenkelijk. Men had dus volgens deze leden voor de behandeling van dit wetsontwerp geen ongunstiger tijdstip kunnen kiezen. Zij achtten, vooral wat de kosten betreft, de onderneming gewaagd. Niet alleen ten onzent, maar ook in het buitenland, vallen de kosten van groote werken in den regel zeer tegen en er moet op gerekend worden, dat dit ook hier wel het geval zal zijn. De finantieele bezwaren kwamen aan de leden hier aan het woord van dien aard voor, dat zij huiverig waren dadelijk met het wetsvoorstel mede te gaan.

Hiertegen voerden andere leden aan, dat bedragen, als voor het Zuiderzeeplan noodig zijn, in het niet verzinken bij de crisisuitgaven en dat zij betrekkelijk gemakkelijk te vinden zullen zijn, waar toch ook de vele voor de crisisuitgaven benodigde millioenen gevonden waren en in de toekomst gevonden zullen moeten worden. Zij waren er fier op, dat Nederland, juist in omstandigheden als de tegenwoordige, het werk zal durven ondernemen en meenden, dat daarmede groote ideele belangen werden gediend. De aan het werk verbonden risico's zouden hen niet weerhouden om aan de aanneming van dit ontwerp van wet mede te werken. Ook meenden zij dat de uitvoering van groote openbare werken in het algemeen ons volk gemakkelijker zou heen brengen door de moeilijke tijden, die door vele economen van binnen- en buitenland, na het einde van den oorlog, worden tegemoet gezien.

§ 2. Vele leden waren van oordeel, dat de bekende voordeelen van den afsluitdijk bij de beoordeeling van dit wetsontwerp groot gewicht in de schaal behooren te leggen. Zij hadden daarbij het oog op de ontlasting van bestaande waterkeeringen, maar meer bepaald op de gelegenheid, die zal worden geschapen om Friesland's boezem van zoet water te voorzien.

Vele andere leden achtten die voordeelen te zeer van plaatselijk of gewestelijk belang om de schatkist met de groote kosten voor den bouw van den afsluitdijk te bezwaren. Te meer omdat zij den aanleg van dezen dam een zeer gewaagd werk vonden, waarvan de kosten wel konden worden benaderd, maar niet naar behooren begroot. Voor dergelijke werken beschikt men over zeer weinig ervaring en daarom meenden deze leden, dat in ieder geval begonnen zou moeten worden met het leggen van den 17 K.M. langen dam tusschen Noord-Holland en het eiland Wieringen om bij den verderen arbeid met de ondervinding, daarbij opgedaan, zijn voordeel te doen.

Sommigen, hoewel toegevend, dat thans niet op veel ervaring ten aanzien van soortgelijke werken kan worden geboogd, meenden dat de uitvoering van den afsluitdam geen onoverkomelijke moeilijkheden zou bieden, bepaaldelijk ook, omdat men daarbij gebruik zal kunnen maken van gewapend beton. Ook is de techniek der bemaling de laatste jaren, dank zij de toepassing van electriciteit, sterk vooruitgegaan. In weerwil hiervan verklaarden eenige leden toch zeer sceptisch te staan tegenover de begrootingscijfers, in het wetsontwerp genoemd, aantoonende aan de hand van verscheidene voorbeelden, hoe de kosten van waterstaatswerken als regel belangrijk worden overschreden. Voor een werk als dit meenden zij zelfs, dat geen betrouwbaar cijfer was te geven. Anderen kwamen tegen deze meening in verzet, aanvoerende, dat geen werk in den loop der jaren beter bestudeerd was geworden dan het onderhavige.

Mede naar aanleiding van deze opmerking gaven eenige leden te kennen, dat, naar hunne opvatting, de in de nota van den heer BONGAERTS, gevoegd bij het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, aangegeven denkbeelden, in de betreffende Memorie van Antwoord niet afdoende waren weerslegd. Met name betrof dit diens bezwaar in zake de richting van den afsluitdijk. Waar reeds de begrenzing der inpolderingen bij amendement uit het oorspronkelijk ingediend wetsontwerp is weggenomen, had men liever gezien, dat ook omtrent de richting van den afsluitdijk meer vrijheid was voorbehouden dan de tegenwoordige redactie zal toelaten. Want al wilde men gaarne toegeven, dat het Zuiderzeeontwerp door velen grondig was bestudeerd geworden, van zekere eenzijdigheid is die studie toch niet geheel vrij te pleiten, in zoverre, dat sinds tal van jaren altijd aan hetzelfde denkbeeld in zake de afsluiting is vastgehouden, terwijl toch de omstandigheden, met betrekking tot de waarde der terreinen, in verband met nieuwe middelen van bemesting en ook met betrekking tot voor de uitvoering der werken beschikbare hulpmiddelen, in de laatste tientallen van jaren zich aanmerkelijk hebben gewijzigd.

Sommige leden wezen er op, dat de billijkheid vordert de bijdragen in de kosten ten laste van de provinciën, niet op alle gelijkelijk te laten drukken, maar de provinciën, die grenzen aan de droog te leggen gronden, het meest te doen bijdragen.

§ 3. Door enkele leden werd de vrees uitgesproken, dat de kunstmatig aangelegde afsluitdijk niet volkomen betrouwbaar zou blijken te zijn. Dijken langs onze Noordzeekust vereischen voortdurend zorg en onderhoud en bij den zeer langen en aan zeer felle golfwerking blootgestelden afsluitdijk zou allicht een gebrek kunnen ontstaan, terwijl een doorbraak hoogst bedenkelijke gevolgen zou hebben. Ook in geval van oorlog is het gevaar groot, dat de dijk aan gedeeltelijke beschadiging of vernietiging zal zijn blootgesteld. In verband met een en ander vroegen zij, of het niet wenschelijker zou zijn om de zeegaten tusschen de eilanden af te sluiten, zooals nu reeds het plan bestaat om het Amelandsche gat te dichten. Bij deze handelwijze zouden de Friesche dijken ook minder gevaar loopen dan nu het geval zal zijn.

Hiertegen werd opgemerkt, dat de ingenieurs er voor instaan, dat de te maken afsluitdijk geen bijzonder groot gevaar loopt

Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs over wetsontwerp n°. 63.

van bij stormvloed te bezwijken, dat sub 8° van artikel 1 van het wetsontwerp wordt gezorgd voor de voorzieningen in de belangen van waterkeering, voor zooveel deze door de afsluiting geschaad worden, waaronder dus ook zoo noodig de voorziening valt voor wat betreft de Friese dijken en dat een afsluiting van de zeegaten tusschen de eilanden, daargelaten de voorzeker uiterst moeilijke totstandbrenging ervan, zeker niet minder dan de ontworpen afsluitdijk zou blootstaan aan gevaar van doorbraak.

Eenige leden waren, in tegenstelling met de in de Tweede Kamer aangenomen en door de Regeering aanvaarde motie, van meening, dat de polderdijken heel veel lager konden zijn dan de afsluitdijk. Zij vroegen op hoeveel millioenen de gevolgen van de in die motie bedoelde verhooging der dijken zijn berekend.

§ 4. Ten aanzien van de voorgenomen landaanwinning werd door vele leden erop gewezen, dat de oorlog heeft aangetoond van hoe groot belang het is voor de voeding van het Nederlandsche volk om zooveel mogelijk van het buitenland onafhankelijk te worden. Het vooruitzicht om langs vreedzamen weg vruchtbaar bouwland, ter grootte van eene provincie, aan het Rijk toe te voegen, achtten zij van zoodanig belang, dat zij over alle bezwaren wilden heenstappen.

Vele anderen daarentegen zagen in de landwinning die groote voordeelen niet. Men kan nu wel trachten daarvan de rentabiliteit aan te toonen, maar wie waarborgt, dat de rentestandaard gedurende het lange tijdsverloop, dat voor de uitvoering wordt gevorderd, geen belangrijke wijziging zal ondergaan? Ten tijde dat de Staatscommissie voor de Zuiderzee zitting had, vertoonde b.v. de rentestandaard zeer groote neiging tot dalen. Bovendien meenden zij, dat zóó groote complexen land als hier ineens zouden worden ingepolderd, niet dan zeer geleidelijk voor ontginning in aanmerking konden komen. Dit is een factor, waaraan bij de rentabiliteitsberekening niet voldoende aandacht is geschonken.

Voorts wezen eenige leden erop, dat die rentabiliteit eerst na 40 jaren zal intreden en dat het daarom niet meer dan redelijk is de kosten, ook die voor de landsverdediging, door de nieuwe provincie gevorderd, gekapitaliseerd met de renten, eerst na verloop van dien termijn, dus ten laste van het dan levende geslacht, in de Staatsbegroting op te nemen. Dit geldt te meer nu Nederland ten gevolge van den oorlog, wat zijne financiën betreft, in een zeer benarden toestand verkeert, welke zeker gedurende de eerste 30 jaren zijn invloed op de Staatsbegrotingen zal doen gelden.

Ook achtten de leden hier aan het woord het geenszins zeker, of de droog te maken gronden van de Zuiderzee wel alle vruchtbare gronden zullen blijken te zijn. Daarentegen is het niet twijfelachtig, dat er in ons land nog groote oppervlakten, te zamen wel dubbel zoo groot als de nieuwe provincie „de Zuiderzee”, enkel door verbetering van waterafvoer vruchtbaar zijn te maken, hetgeen met veel minder kosten gepaard zou gaan.

Wat betreft de exploitatie der in te polderen gronden, waren enkele leden van meening, dat deze aan de gemeenschap moet blijven voorbehouden. Zij verwezen ter zake mede naar een werkje van mr. MOLTZER, die aan dergelijke gronden een zakelijk gebruiksrecht van langen duur wenschte verbonden te zien, eenigermate in den geest van het beklemsrecht. Door enkele andere leden werd de praktische beteekenis van bedoeld geschrift in twijfel getrokken.

§ 5. Er waren leden, die niet alleen het tijdstip waarop dit wetsontwerp in behandeling werd genomen uitermate ongeschikt achtten, maar die ook de wijze, waarop aan het eind van deze wetgevende periode het ontwerp, ook in deze Kamer, niet zonder overhaasting schijnt te zullen moeten worden afgedaan,

meenden te moeten veroordeelen. Bovendien vroegen deze leden zich af, of het niet zeer wel mogelijk is, dat het nieuwe Kabinet, hetwelk wellicht binnen zeer korten termijn het tegenwoordige zal vervangen, met de plannen in zake de afsluiting en de drooglegging van de Zuiderzee, met het oog op de hooge bedragen der daaraan te besteden gelden, wel ingenomen zal zijn.

Hiertegen werd van andere zijde aangevoerd, dat de uitvoering van het werk over den duur van talrijke Ministeries zal loopen, zoodat het van weinig belang is of deze wet in het begin of aan het einde van een Ministerieel leven in het *Staatsblad* komt.

§ 6. Gevraagd werd naar 's Ministers meening in zake het adres van ingezetenen der gemeente Enkhuizen om de bedijking niet bij Blokshoek, maar bij Enkhuizen te doen beginnen.

Eenige leden zouden gaarne hooren bevestigd, dat het toekomstige IJsselmeer genoeg diepte zal aanbieden voor de scheepvaart op den IJssel. Ook vroegen zij, of er geen kans is, dat het zoete IJsselmeer spoedig bevrozen zal en of daarin geen gevaar schuilt voor opstopping van den IJsselmond.

Vertrouwd werd, dat tijdig in studie zal worden genomen, hetgeen zal kunnen worden gedaan om verspreiding van malaria, als gevolg van de drooglegging van gronden, zooveel mogelijk tegen te gaan.

Eenige leden wenschten de vraag te doen of de Regeering zich voorstelt dat het werk in eigen beheer zal worden uitgevoerd, dan wel bij groote gedeelten zal worden uitbesteed.

§ 7. Door eenige leden werd de hoop uitgesproken, dat bij den aanleg der in te dijken polders, meer dan bijv. in den Haarlemmermeerpolder, bij het traceeren van land- en waterwegen de rechte lijn zal worden vermeden en een meer aesthetische aanleg zal worden gevolgd, die rekening houdt met het landschapsmooi. Zij gaven daarom in overweging om dien aanleg niet uitsluitend over te laten aan ingenieurs, maar daarin ook te kennen personen, die in zake aesthetiek als deskundigen zijn aan te merken, hetgeen huns inziens het best ware te bereiken door te zijner tijd aan den in te stellen Zuiderzeeraad personen als bovenbedoeld toe te voegen.

Artikelen.

Artikel 1, sub 3°. Men betuigde ingenomenheid met de toezegging van den Minister, dat aan de werken niet zal worden begonnen, alvorens op rijkskosten de zeeweringen in Friesland en Groningen zullen zijn verbeterd.

Artikel 2. Algemeen juichte men het toe, dat art. 2 van het ontwerp was aangevuld met eene alinea, welke een termijn stelt, waarbinnen de wetten, bedoeld in de eerste alinea, moeten zijn ingediend. Men was van oordeel, dat de uitvoering der droogmaking niet mocht worden tegengehouden door maatregelen tot voorziening in de belangen van de landsverdediging en dat dit ook niet zou behoeven te geschieden, vermits de vaststelling van de maatregelen en werken tot die voorziening zeer wel binnen de gestelde termijnen zou kunnen plaats hebben.

Artikel 4. Gelijk reeds bij de algemeene beschouwingen is toegelicht, betreurden sommige leden, dat in dit artikel werd vastgelegd, dat de kosten van het werk reeds dadelijk ten laste van de Staatsbegroting zullen worden gebracht. De leden, hier aan het woord, wenschten zich om die reden hun stem over het wetsontwerp voor te behouden.

Vastgesteld den 30sten April 1918.

DE BOER.
BRESSERS.
VAN DEN BERG.
KRAUS.
STAAL.